

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๒/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๙/๒๕๖๔

วันที่ ๘ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง	คณะกรรมการการเลือกตั้ง	ผู้ร้อง
	นายชุมพล จุลใส ที่ ๑	
	นายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ ที่ ๒	
	นายอิสสระ สมชัย ที่ ๓	
	นายถาวร เสนเนียม ที่ ๔	
	นายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ ที่ ๕	ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้งห้าสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) (๖) และมาตรา ๙๖ (๒) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ความเห็น

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ ฟังได้ว่า ศาลอาญาได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ อ ๒๔๗/๒๕๖๑ คดีหมายเลขแดงที่ อ ๓๑๗/๒๕๖๔ โดยนัดให้ผู้ถูกร้องทั้งห้ามาฟังศาลอ่านคำพิพากษาในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ซึ่งเป็นวันเดียวกันกับการประชุมร่วมกันของรัฐสภาตามคำสั่งของประธานรัฐสภา ลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ที่ได้มีคำสั่งให้นัดประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) ในวันที่พุธที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ซึ่งผู้ถูกร้องทั้งห้ามีหน้าที่ต้องมาเข้าร่วมประชุมสภาดังกล่าว โดยพิพากษาว่า นายชุมพล จุลใส ผู้ถูกร้องที่ ๑ นายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ ผู้ถูกร้องที่ ๒ นายอิสสระ สมชัย ผู้ถูกร้องที่ ๓ นายถาวร เสนเนียม ผู้ถูกร้องที่ ๔ และนายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ ผู้ถูกร้องที่ ๕ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๑๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๑๕ วรรคสอง

มาตรา ๒๑๖ มาตรา ๓๕๘ มาตรา ๓๖๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๓๖๒ และมาตรา ๓๖๔ ประกอบมาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๖ อีกทั้งนายชุมพล จุลใส ผู้ถูกร้องที่ ๑ นายอิสสระ สมชัย ผู้ถูกร้องที่ ๓ และนายณัฐพล ทีปสุวรรณ ผู้ถูกร้องที่ ๕ มีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๑๕๒ วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ให้ลงโทษนายชุมพล จุลใส ผู้ถูกร้องที่ ๑ จำคุก ๙ ปี ๒๔ เดือน และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี ให้ลงโทษนายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ ผู้ถูกร้องที่ ๒ จำคุก ๗ ปี ให้ลงโทษนายอิสสระ สมชัย ผู้ถูกร้องที่ ๓ จำคุก ๗ ปี ๑๖ เดือน และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี ให้ลงโทษนายถาวร เสนเนียม ผู้ถูกร้องที่ ๔ จำคุก ๕ ปี และให้ลงโทษนายณัฐพล ทีปสุวรรณ ผู้ถูกร้องที่ ๕ จำคุก ๖ ปี ๑๖ เดือน และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี ในวันที่ศาลอาญารับคำพิพากษา ผู้ถูกร้องทั้งห้า ได้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ต่อศาลอาญา ซึ่งศาลอาญารับคำร้องไว้แล้ว และมีคำสั่งส่งคำร้องดังกล่าวให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาสั่ง อีกทั้งได้ออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ ส่งตัวผู้ถูกร้องทั้งห้าไปคุมขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ต่อมาภายหลังศาลอุทธรณ์ได้มีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ถูกร้องทั้งห้าในระหว่างอุทธรณ์ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ ได้กำหนดเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สิ้นสุดลง โดยบัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ ... ” มาตรา ๙๘ ได้กำหนดลักษณะของบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยบัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๔) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ (๑) (๒) หรือ (๔) ... (๖) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล ...” และมาตรา ๙๖ ได้กำหนดลักษณะต้องห้ามของบุคคลไม่ให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยบัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ... (๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ ...”

มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยก่อนว่า การที่ศาลอาญารับคำพิพากษาในวันเดียวกันกับการประชุมสภา ซึ่งผู้ถูกร้องทั้งห้ามีหน้าที่ต้องมาเข้าร่วมประชุมสภา เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ หรือไม่

เห็นว่า ศาลอาญาได้นัดให้ผู้ถูกร้องทั้งห้ามาฟังศาลอ่านคำพิพากษาในวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๒ วรรคสอง ที่กำหนดให้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งในศาลโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา โดยผู้ถูกร้องทั้งห้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมมีความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา” กล่าวคือ ความคุ้มกันดังกล่าวเป็นความคุ้มกันในคดีอาญา โดยศาลอาญาจะพิจารณาคดีอันเป็นการขัดขวางผู้ถูกร้องทั้งห้าที่จะมาประชุมสภาไม่ได้ ทั้งนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัตินิยามของคำว่า “การพิจารณาคดี” ไว้โดยเฉพาะ จึงต้องนำเอาบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๘) ได้บัญญัตินิยามของคำว่า “การพิจารณาคดี” เอาไว้ว่า “การพิจารณา” หมายความว่า กระบวนพิจารณาทั้งหมดในศาลใดศาลหนึ่ง ก่อนศาลนั้นชี้ขาดตัดสินหรือจำหน่ายคดีโดยคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งการอ่านคำพิพากษาของศาลเป็นกระบวนพิจารณาที่เกิดขึ้นภายหลังศาลชี้ขาดตัดสินโดยคำพิพากษา จึงไม่อาจถือได้ว่าการอ่านคำพิพากษาเป็นการพิจารณาคดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑ (๘) ดังนั้น การที่ศาลอาญาอ่านคำพิพากษาในวันเดียวกันกับการประชุมสภาซึ่งผู้ถูกร้องทั้งห้ามีหน้าที่ต้องมาเข้าร่วม จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ แต่อย่างไร

จึงมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า การที่ศาลอาญาออกหมายจำคุกผู้ถูกร้องทั้งห้าระหว่างอุทธรณ์ โดยส่งไปคุมขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ในระหว่างที่รอศาลอุทธรณ์พิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ของผู้ถูกร้องทั้งห้า เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้งห้าสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง โดยมาตรา ๑๐๑ (๖) กำหนดให้นำลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ มาเป็นเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ทั้งนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการกำหนดลักษณะต้องห้ามของ

บุคคลเพื่อมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากบุคคลที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในฐานะที่ เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย จึงต้องได้รับการกลั่นกรองคุณสมบัติเบื้องต้น เพื่อเป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้น ๆ จะปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริต มีความประพฤติและคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสาธารณชน โดยมาตรา ๙๘ (๖) ได้กำหนดให้การต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล เป็นลักษณะต้องห้ามของบุคคลมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมาตรา ๑๐๑ (๖) นำลักษณะต้องห้ามดังกล่าวมาเป็นเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เนื่องจากการต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล ย่อมส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ จึงควรเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ทั้งนี้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่ได้บัญญัติให้การต้องคำพิพากษาให้จำคุก ต้องเป็นคำพิพากษาถึงที่สุด ดังนั้น การต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลจึงไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นกรณี คำพิพากษาถึงที่สุดจะเป็นเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง แต่ทั้งนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) มิได้บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับการถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลไว้โดยเฉพาะ จึงเป็นกรณีที่หากต้องนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับกับกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในกรณีใด จำเป็นที่จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป อีกทั้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ได้นำลักษณะต้องห้ามดังกล่าวมาเป็นเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ดังนั้น การตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงต้องตีความโดยเคร่งครัด

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ศาลอาญามีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกผู้ถูกร้องทั้งห้า ซึ่งในวันดังกล่าวผู้ถูกร้องทั้งห้าได้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ต่อศาลอาญา โดยศาลอาญาได้รับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ของผู้ถูกร้องทั้งห้าไว้แล้วและมีคำสั่งส่งคำร้องดังกล่าวให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาสั่ง อีกทั้งได้ออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ส่งตัวผู้ถูกร้องทั้งห้าไปคุมขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร จึงเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องทั้งห้าต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้งห้าสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) โดยไม่จำต้องรอให้คำพิพากษาถึงที่สุดเสียก่อน แต่ทั้งนี้เมื่อผู้ถูกร้องทั้งห้าได้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ในวันที่ศาลอาญา

อ่านคำพิพากษา โดยอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ ที่บัญญัติว่า “คำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ไม่ว่าผู้นั้นต้องควบคุมหรือขังตามหมายศาล ย่อมยื่นได้โดยผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ดังนี้ ... (๔) วรรคหนึ่ง เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้ว แม้ยังไม่มีกรณียื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วแต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลชั้นต้นส่งอนุญาตมิฉะนั้นให้รับส่งคำร้องพร้อมสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อส่ง แล้วแต่กรณี” ซึ่งศาลอาญาได้รับคำร้องดังกล่าวไว้แล้วและมีคำสั่งให้ส่งคำร้องดังกล่าวไปให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๕ ที่กำหนดให้ในคดีที่ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน ๓ ปี เมื่อจำเลยยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา หากจำเลยเคยได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์มาก่อน ให้ศาลชั้นต้นพิจารณาส่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่จำเป็นต้องส่งให้ศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสั่ง เนื่องจากคดีนี้ศาลอาญาลงโทษจำคุกผู้ถูกร้องทั้งห้าเกิน ๓ ปี จึงส่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ของผู้ถูกร้องทั้งห้าให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาสั่งได้ โดยศาลอุทธรณ์ต้องพิจารณาสั่งคำร้องดังกล่าวอย่างรวดเร็วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๗ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้เมื่อได้รับคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้เจ้าพนักงานหรือศาลรีบสั่งอย่างรวดเร็วและผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๐๘/๑ มาตรา ๑๐๙ มาตรา ๑๑๐ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๓ และมาตรา ๑๑๓/๑ ทั้งนี้ ศาลอุทธรณ์ได้มีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราวผู้ถูกร้องทั้งห้าในระหว่างอุทธรณ์ โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ เมื่อการถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ของผู้ถูกร้องทั้งห้า เป็นการถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในระหว่างรอศาลอุทธรณ์พิจารณาสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ และต่อมาศาลอุทธรณ์ได้มีคำสั่งลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ให้ปล่อยชั่วคราวผู้ถูกร้องทั้งห้าในระหว่างอุทธรณ์ ผู้ถูกร้องทั้งห้าจึงมิได้ถูกตัดขาดจากสังคม ทำให้ไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ได้ การถูกคุมขังดังกล่าวจึงไม่กระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกร้องทั้งห้าซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติในฐานะที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย มีศักดิ์และสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้อง ทั้งห้าสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ถึงแม้ว่าผู้ถูกร้องทั้งห้าจะต้องคำพิพากษาให้จำคุก แต่เมื่อไม่ได้ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้งห้าจึงไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบ มาตรา ๙๘ (๖)

มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยต่อไปอีกว่า การที่ศาลอาญาพิพากษาว่า นายชุมพล จุลใส ผู้ถูกร้องที่ ๑ นายอิสสระ สมชัย ผู้ถูกร้องที่ ๓ และนายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ ผู้ถูกร้องที่ ๕ มีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๑๕๒ วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๕ มีกำหนดห้าปี เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๕ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง โดยมาตรา ๑๐๑ (๖) กำหนดให้นำลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ มาเป็นเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง โดยมาตรา ๙๘ (๔) กำหนดให้บุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ (๑) (๒) หรือ (๔) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๙๘ ทั้งนี้ มาตรา ๙๖ (๒) ได้กำหนดให้บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ลักษณะต้องห้ามดังกล่าวจึงเป็นเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖)

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ศาลอาญาพิพากษาว่า นายชุมพล จุลใส ผู้ถูกร้องที่ ๑ นายอิสสระ สมชัย ผู้ถูกร้องที่ ๓ และนายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ ผู้ถูกร้องที่ ๕ มีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๑๕๒ วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ให้ลงโทษเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายชุมพล จุลใส ผู้ถูกร้องที่ ๑ นายอิสสระ สมชัย ผู้ถูกร้องที่ ๓ และนายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ ผู้ถูกร้องที่ ๕ มีกำหนดห้าปี จึงเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๓

และผู้ถูกร้องที่ ๕ อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ (๒) ถึงแม้ว่าคดีดังกล่าวจะยังไม่ถึงที่สุด แต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะว่า “ไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่” นอกจากนี้ลักษณะต้องห้ามดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีอยู่เฉพาะในวันที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ได้นำลักษณะต้องห้ามดังกล่าวมาเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง โดยมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลที่กระทำการไม่สมควรหรือกระทำการทุจริตไม่ให้เข้ามามีส่วนรวมทางการเมือง เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติในฐานะของผู้แทนปวงชนชาวไทย จะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นเมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๕ อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ (๒) ซึ่งเป็นลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๔) และเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๕ จึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) โดยไม่ต้องรอให้คดีถึงที่สุดเสียก่อน

ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า เมื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๕ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๕ สิ้นสุดลงนับแต่เมื่อใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ... ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ยุติปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง” บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ โดยมิได้กำหนดให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญที่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๕ หยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องสั่งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๕ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ยุติปฏิบัติหน้าที่นั้น

ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๕ จึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นับแต่วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสุดลงทำให้มีตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลงและต้องดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกา เพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ โดยให้ถือว่าวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลง คือ วันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๔

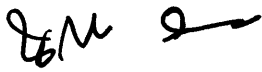
เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๓ สิ้นสุดลงทำให้มีตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อว่างลง ประธานสภาผู้แทนราษฎรต้องประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างลง โดยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๒) โดยให้ถือว่าวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลง คือ วันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๔

สำหรับกรณีสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๕ สิ้นสุดลงนั้น เมื่อมีประกาศสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ให้ผู้มีชื่อในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคพลังประชารัฐเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๒) ในวันดังกล่าวแล้ว จึงทำให้ไม่มีตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๕ ว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ - ๕ ไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๘๘ (๖) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๕ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๘๘ (๔) และมาตรา ๘๖ (๒) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๕ หยุดปฏิบัติหน้าที่

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง คือ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔ และให้ถือว่าวันที่ ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๔ เป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๓ วางลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ และมาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๒)

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ